

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Titulus IX. De Apostatis, & reiterantibus Baptisma.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

Halberius de sacris elect. sect. 2. cap. 1. ex veriori sententia dicendum est, propriè, & strictè primam tonsuram non esse ordinem, sed præviã dispositionem ad Ordines, cuius cooptationis ratione ita tonsuratus dicitur habere Ordinem clericalem. & per consequens frui privilegio canonis si quis suadente 17. quæst. 4. ut probat Barbosa lib. 1. juris eccles. cap. 39. §. 2. num. 2. privilegio fori ex cap. Clericus 12. quæst. 2. cap. unic. de cleric. conjug. lib. 6. ut infra dicemus, & ita rectè comprehenditur præsentis decisionis. Nec obstat textus in dict. cap. Clericus 6. qui accipiendus est de gradu sacro, quem verè non habet primã tonsurã initiatus, ut in ejus textus notis probavi.

COMMENTARIUM.

EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio: Clerici, qui dimisso habitu Clericali, ut laici conversantur, privantur privilegio fori. & canonis. Probant eam textus in c. final. 50. dist. c. fin. aniem 11. quæst. 3. cap. 3. 20. quæst. 3. cap. sine ornamentu, cap. præcipimus 22. quæst. 4. cap. perpendimus, cap. contingit, c. cum non ab homine, cap. in audientia 45. de sentent. excomm. cap. 1. de vita & honest. Cleric. in 6. Clement. 1. eod. titul. cap. 11. de Cleric. conjug. eod. lib. Concil. Andeg. can. 8. ibi: Clerici, qui relicto Clero se ad seculari militiam, & ad laicos conulerint, non iniuste ab Ecclesia quam reliquerunt, amoveantur. Concil. Toleranum sub Sixto IV. anno 1473. can. 14. Ut qui susceptæ professionis habitum dedignantur, privilegii gaudeant sibi concessi, nec nostri juris auctoritas, nec ordo exigit rationis; frustra enim auxilium legis invocat, qui committit in legem. Et infra: Sacro approbante Concilio statuimus, ut de cetero prædicti Clerici, tam conjugati, quam non conjugati, tonsuram quantitatis unius regalis, & vestem superiorem non virgatam, nec epartitam, ad medietatem tibiæ, vel ferè declinantem, conferant conserant congruentem: non autem deferentes ejusmodi habitum, si fuerint conjugati, eo i. s. si verò non conjugati, & excessibus, & enormitatibus se ingesserint, privilegium omnino amittant Clericale. Illustrant ultra congesta, in præsentia Barbosa. & de jure eccles. lib. 1. c. 39. num. 73. Ant. August. lib. 8. in epit. tit. 47. Andreas Saulay 2. part. Panopl. Cleric. lib. 7. cap. 1. Fermo sinus in cap. cum non ab homine, quæst. 25. de iudiciis, Balboa in cap. 2. de iudiciis, num. 122. Pereyra 2. part. demann Regia, cap. 26. Layman lib. 2. summa tract. 1. cap. 13. Patinac. de heres. qu. 83. Petrus Gregor. lib. 1. partit. titul. 5. capit. 7. Ricciulus de jure person. lib. 7. cap. 1. cum sequent. Covarr. practicar. quæst. 31. Diana part. 1. tract. 2. resol. 51. Germonius lib. 3. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 15. Martha de jurisdict. part. 1. cent. 2. casu 153. Suarez adversus Regem Anglia lib. 4. cap. 28. Acunna dict. cap. final. 50. dist. Escobar de Pontificia jurisdict. cap. 21. §. 5. Virutogoyti in Pastoralis Regulari, voto 3.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo: Exemptio Clericorum à jurisdictione seculari provenit à jure divino, juxta plurium sententiam, quam retuli in cap. Clerici 8. de iudiciis: & tale Privilegium fori concessum est in favorem totius status clericalis; quare à Clerico renunciari non potest, ac etiamsi expressè ipse consentiat in iudicem secularem; ab eo iudicari, aut puniri non valet, ut probavi in cap. si diligenti, de foro competent. Igitur nec habitum, seu

tonsuram clericalem dimittendo pot erit Judex secularis aliàs incapax illum condemnare; nam si expressè in eum consentire non potest, minùs valebit ejus jurisdictionem prorogare, tacitè factò ipso dimittendo habitum clericalem. Augetur primò hæc dubitandi ratio ex eo, nam inter modos deferendi statum clericalem, præcipuus est matrimonii contractus, cap. 1. diversis, de Cleric. conjug. probat Ricciulus dict. lib. 7. cap. 1. per totum: sed Clericus conjugatus adhuc post matrimonium contractum retinet privilegium fori, cap. unic. de Cleric. conjug. lib. 6. Trident. sess. 23. de reform. capit. 6. latè probat D. Joseph. Vela tom. 2. dissert. 45. ergo quia dimittens habitum, & deferens statum clericalem, fori privilegio non privatur. Augetur secundò, nam Clericus, quantumvis enormitatibus deditus sit, non amittit privilegium fori, nisi ter monitus non respiciat, cap. contingit, cap. in audientia, de sentent. excomm. probavi in cap. final. de vita & honest. Cleric. Igitur et si dimittat de facto habitum, & tonsuram, dum tamen non sit ter monitus, non amittit privilegium fori, & per consequens defendi debet per Ecclesiam in causis criminalibus.

Quã dubitandi ratione minimè obstante, vera est præsens assertio, pro cujus expositione sciendum est, apostasiam vocem Græcam esse, & Latine significare desertionem, & ita apostatam idem esse ac desertorem, l. desertorem, ff. de re milit. & prævariatores Latine dici, qui Græcè apostata appellatur, notavit sanctus Ambrosius serm. 15. in Psalmum 118. vers. 7. qui rectè docet, apostatam, & apostasiam Græcas voces esse: & quamvis utriusque extrema pars affinitatem habeat cum Latinis vocabulis à stando deductis; tamen utriusque initium purè Græcum est. Itaque vox apostata planè Græca est, idem sonans, quod desertor Sanctus Augustin. lib. 20. de Civit. Dei, cap. 19. refugam dicit. Hebræi apostatam Belial appellat, ut illustrat Theophilus Raynaudus tom. 17. tract. de apostasia, cap. 1. per totum, Beyerlinch. tom. 1. in theatro, verbo Apostasia, Suarez de fide disput. 16. sect. 5. Varias apostasie differentias recensuerunt repetentes in præsentia, D. Thomas 2. 2. quæst. 12. art. 1. sed juxta divisionem, quam retuli in can. 46. Concilii Illiber. apostasia, quæ in præsentia titulo improbat, triplex est; alia perfidie, quæ est desertio fidei Catholice, de qua agemus in cap. quidam, hoc titul. alia à religioso statu semel in to per professionem, aut substantialia religionis vota, de qua agemus infra in cap. penult. & final. Tertia quæ committitur per defectionem à clericali statu, videlicet per matrimonium, militiam, vel habitum clericalis dimissionem, de qua in præsentia, & in cap. tua, hoc titul. agendum est: & de his tribus modis deferendi habitum clericalem agit Ricciulus lib. 7. de jure person. per totum, & nos alibi, videlicet de matrimonio à Clericis contracto in c. 1. de Clericis conjug. de Clerico militie nomen dante in cap. final. eod. tit. & ita in præsentia tantum agendum est de apostasia, quæ contingit per dimissionem habitus clericalis. Et priùs sciendum est, dubium esse, an talis apostasia committatur à Clericis in minoribus ordinibus constitutis, vel tantum primã tonsurã initiatis. Et negant Bannes in 1. 2. quæst. 12. dubitat. 3. Hostiens. & Abbas in cap. 3. hoc titulo, Decianus lib. 5. tract. crimin. cap. 73. numer. 24. Covarr. de spons. 2. part. cap. 9. §. 3. num. 2. Menoch. de arbitr. casu 346. num. 52. apostasiam ab ordine

ordine clericali locum habere in clericis primam tonsuram initiatis : moventur exemplo novitiorum religionis cujuslibet , qui sunt in statu incipientium respectu status clericalis ; siquidem prima tonsura est dispositio ad ordines : sed novitius ante emissam professionem retrocedens , non apostata , nec defertor religionis creditur : ergo similiter clerici tonsuram dimissam , & abjecto clericali habitu , ut laici incedentes , apostata dici nequeunt , praecipue cum iure permittente hoc faciant , ut probavi in cap. clericus 6. de vita & honest. cleric. cap. 1. de cleric. conjug. Verum contrarium expresse docetur in praesenti textu , ibi : *Apostasia*. Et textum hunc procedere etiam in clericis minoribus gradibus initiatis , seu tantum primam tonsuram , probant Saufay in *panopl. clericali*, lib. 7. cap. 1. Duvalius de *fide* quast. 8. Nec obstat fundamentum contrariae sententiae ; nam par ratio non est in novitio retrocedente a religione , ac in clerico primam tonsuram initiato deferente statum clericalem , quia per tonsuram clericus militiae ecclesiasticae , & statui clericali longè arctiori jure adscribitur , quam religioni monasticae per habitus susceptionem novitius devincitur ; siquidem initiatus primam tonsuram in sortem Domini transit , unde clericus dicitur , ut supra probavi , nec tonsura ipsa iterari valet , aut ab ea dejici jam initiatus : quae omnia e contrario procedunt in novitio , qui per habitus susceptionem non efficitur religiosus , & a Praelato expelli potest , & ipse iterum novitium iterare. Unde cognoscitur , strictius mancipari clericum per primam tonsuram statui clericali , quam novitium religioni per habitus susceptionem ; quare quid mirum si in desertione status clericalis apostasia committatur , non verò in recessu novitii a religione. Nec obstat clericum primam tonsuram tantum initiatum ex juris permissione habitum deserere posse , etiam matrimonium contrahendo , juxta tradita in cap. 1. de cleric. conjug. nam exinde tantum evincitur , ipsum non esse cogendum reassumere habitum clericalem , aut penam apostatae teneri , ut contingit clericis in majoribus ordinibus constitutis , ut dicemus infra in cap. tuae , non tamen inde deducitur , eum frui posse privilegio fori , quod competit tantum clericis deferentibus tonsuram , & habitum clericalem , ut infra dicemus : peccareque lethaliter ipsum propter apostasiam interioriorem , si ex contemptu , aut sine causa ab statu clericali discedat , docuerunt Duvalius , & Saufay supra. Manet ergo , clericum in minoribus ordinibus constitutum , aut tantum prima tonsura initiatum , habitum deferentem , apostasiam committere , non tamen cogi habitum reassumere : nec contrarium docetur in cap. clericus , de vita & honest. cleric. cujus veram interpretationem dedi in ejus notis.

6. Deinde sciendum est , omnes clericos , tam in sacris , quam in minoribus ordinibus constitutos , in clericali statu perseverantes , plenè , & integrè privilegio fori gaudere , nisi per crimina illud amittant , ut probatur ex cap. 2. de foro compet. ibi : *Nec presbyterum , nec diaconum , aut clericum ullum , aut juniores Ecclesia*. Et cap. cum non ab homine , de judiciis , in illis verbis : *Clericos cujuscumque ordinis*. Et ibi : *Clericus in quocumque ordine constitutus*. Faciunt textus generaliter de omnibus clericis agentes in cap. de persona 11. quast. 1. atheni Cassa , Cod. de sacrosanct. Ecclesiis , atheni. item nulla , Cod. de Episcop. &

Clerico. Omnes enim speciali titulo Deo sunt ad dicti , de ejusque familia effecti , & divino cultui consecrati : licet enim inter ipsos clericos existat differentia quoad consecrationem majorem , vel minorem , seu magis , aut minus sacrum ministerium , hoc non sufficit , ut inde evincatur , quosdam magis exemptos fuisse ex vi juris divini , quosdam minus , ut notat Navarrus in cap. no. vit. de judic. not. 6. numer. 30. si autem privilegium inspicitur , quatenus per jus ecclesiasticum limitari potest , quoad personas nulla invenitur differentia inter clericos in sacris , & in minoribus constitutos , dummodo in statu clericali perseverent : quod non obscure deducitur ex cap. 2. de foro compet. & ex cap. si diligenti , eod. titul. in illis verbis : *Tui collegio ecclesiastico mandatum*. Quibus dubium non est , quin etiam clerici solius primae tonsurae comprehensi sint omnes ; etenim clerici pertinent ad collegium ecclesiasticum , cum datum non sit privilegium hoc hujus , vel illius ordinis intuitu , sed intuitu status clericalis : quam quidem exemptionem plenam , & integram esse debere , manifestè probatur ex iura dictis juribus , tam quae exemptionem in criminalibus , & civilibus , quam quae immunitatem a tributis concedunt. Sed non perperam addidi , clericos in clericali statu perseverantes , ut cognoscatur discrimen versari inter clericos majorum , vel minorum ordinum ; nam etiam in omnibus clericis commune sit , ut indelibilem characterem accipiant , nihilominus quoad perseverantiam in statu , & munere clericali ordines sacri majorem inducant stabilitatem ; clerici enim in sacris ordinibus constituti coguntur in eo manere , ita ut si de facto deserant , reassumere habitum confringantur , ut dicemus infra in cap. tuae : clerici verò minoribus ordinibus initiati liberè possunt statui clericali renuntiare , negotiis secularibus se immiscendo , aut matrimonium contrahendo , cap. 1. cap. Ioannes , de clericis conjugatis.

Unde provenit , ut clerici in sacris constituti , absolute , & absque ulla conditione , ex vi sacri ordinis privilegio fori potiantur ; talis enim ordo dicit perseverantiam in statu clericali , & supponit consequenter privilegium fori , juxta tradita in cap. clericus 8. de judiciis. Inferiores autem ordines um per se non obligent , nec inducant perseverantiam in illo statu , non sufficiunt ad inducendum privilegium clericale , sed conditiones alias exposcunt , quae ostendant in minoribus initiatum in eodem statu permanere , in quo divino cultui , & Ecclesiae deservit : quae fuit potissima ratio hujus privilegii , idque planè significavit Trident. sess. 23. de reform. cap. 6. dum decrevit , nullum primam tonsuram initiatum , aut in minoribus ordinibus constitutum , ante decimum quartum annum beneficium obtinere posse ; sed neque fori eum privilegio gaudere , nisi beneficium habeat ecclesiasticum , aut clericalem habitum , & tonsuram deferens , alicui Ecclesiae ex mandato sui Episcopi inserviat , vel de ejus licentia in Seminario existat , aut clericorum schola , videlicet aliqua universitate , quasi in via ad majores ordines suscipiendos. Ex quo decreto constat , clericos in minoribus ordinibus constitutos , ita demum clericali privilegio gaudere , si ecclesiasticis ministeriis actu dicati sint , sive ut proximè dicebamus , si in clericali statu perseveraverint : cujus perseverantiae duos modos Concilium

De clericis in minoribus constitutis

cliant distingit; singulos per se sufficientes, cum disparatim apponantur. Primus est, si clericus minoribus initiatus beneficium ecclesiasticum habeat; hac enim conditione supponit Concilium perseverantiam in eo statu, vel saltem annum necessarium, ut iuste beneficium, ejusque fructus retineantur, *cap. commissus 35. vers. Ceterum, de elect. in 6.* quia beneficium sui naturam perpetuitatem denotat, *cap. Sanctorum, 70 dist. cap. unic. de capel. mona. h. lib. 6.* beneficium verò nomine in eo decreto Concilii ad effectum hujus privilegii clericalis pensionem non comprehenditur certum est, tametsi aliàs soleat pro beneficio haberi, *cap. ad audientiam 31. ubi notavi, de rescriptis.* & ita congregatio Cardinali declaravit, cui declarationi in praxi standum esse docuit Garcia de benefic. etsi in puncto juris de hujus sententia veritate non malè dubitet P. Suarez contra Regem Angliæ *cap. 27. num. 11.* latius prosequuntur Pereyra *part. 2. de manu Regia, cap. 26.* D. Joseph. Vela *tom. 2. dissert. 45. per totam.* Alter modus est, si clericus in minoribus constitutus, tonsuram, & habitum clericalem deferat, & ad inferendum alicui Ecclesiæ per Episcopum destinatus sit, vel aliàs ex ejus licentia disponatur ad clericale obsequium: qui modus cum tres contineat qualitates copulativè positas, verificari quoad omnes debet, ut privilegium locum habeat, ex regula legis si heredi plures *5. ff. de condit. instit. & penult. instit. de hered. instit. junctâ regulâ textus in cap. cum dilecta 22. junctis notatis à Felino ibi: num. 6. de rescriptis:* & ita Cardinalium declaravit congregatio, ut refert Suarez *dist. cap. 27. n. 12.* ubi rectè post Covarruviam, & alios eas duas priores declaravit qualitates, habitus & tonsuræ, ut earum concursus ut in plurimum tantum, non verò perpetuò, ac permanentè desideretur; & in casu dubio iudicis ecclesiastici sit declaratio, juxta textum *in cap. si iudex laicus, de sent. excom. lib. 6.* Prosequuntur Covarr. *practic. cap. 31.* Pereyra, & Vela *ubi supra.* Tandem addimus in calce superioris sententiæ, nisi per crimina illud amittant. Ex quibus deducitur, privilegio clericali gaudere etiam clericum eum, qui per aliquod tempus illo caruit, vel per sententiam privatus est, non utique ob delictum aliquod, sed ob defectum prædictarum conditionum, seu qualitatium, vel alicujus ex eis, si postmodum ob earum concursum ad illud admitti desideret. Nec enim jus commune, aut relata Tridentini dispositio ipsum excludit; nam quoad jus commune attinet, constat clericum in majoribus ordinibus constitutum, tantum ob certa gravissima crimina postea referenda eis privari; minoribus verò tantum initiatum, ob defectum dictarum qualitatium. Quod ad Concilium attinet, id utique non privat perpetuò eos, qui qualitates in eo præscriptas non servant, fori privilegio: sed pro eo dumtaxat tempore, quo eas non servant: sunt enim illæ quædam propria conditiones, quarum ea est natura, ut interim dum implentur, tantum actû suspendant, nec illi locum faciant, postmodum verò eum perficiant, *l. proinde 7. l. cæri conditio 9. l. non omnis 19. l. pecuniam 36. ad finem, ff. de rebus creditis, l. hæc venditio 7. ff. de contrahend. emptio. l. si quis sub conditione 8. ff. si quis omis à causâ testam. l. legata 41. l. qui heredi 44. l. Marcius 45. ff. de condit. & demonstr. l. cedere diem 13. ff. de V. S.* Nec privilegium illud amissum dici potest ex eo, quod clericus, qui cum eo frui potuit, qualitates illas servans, non est eo usus, eidem renunciare videtur, argu-

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

mento legis sed et si suscepit *52. ff. de judiciis, c. cum inter monasterium 20. de re judicata:* nec ei postmodum ad illud regressus dandus videbatur, ex eisdem juribus, junctâ lege *regula 14. § si venditor, ff. de adilit. edict. c. quam periculosum, in fine 7. q. 1. tum quia regula dictæ legis sed et si, cum similibus, procedit in juribus, vel remediis, quæ cum eorum omissione non compatiuntur, ut quibus certi temporis meta præfixa est, ut proponantur in iudicio: quorum neutrum accidit in præfenti casu, sed solum adjiciuntur dictæ conditiones, quibus quomodocunque concurrentibus, tametsi antea defecerint, locus privilegio superfit. Tum etiam quia hujusmodi privilegium non est ejus naturæ, ut renunciari à clerico possit, cum toti ordini clericali sit publicè indultum ut tale, quo non possit aliàs clericus privari, quàm si ob crimina illo fiat indignus, nisi pro præterito tempore, quo qualitatibus à Concilio requisitis destitutus fuit; non pro futuro, quo concurrere simul in eo incipiant, argumento textus in *Clement. 1. de vita & honest. cleric. docent Sylvester verbo Excommunicatio, num. 23. Suarez dist. cap. 27. n. 17.**

His suppositis apparet jam ratio præfentis decisionis, nam cum privilegium fori ita demum competat clericis primâ tonsurâ, seu ordinibus minoribus initiatis, si perseverent in statu clericali, quæ perseverantia præcipuè cognoscitur ex delatione tonsuræ, & habitus clericalis; idè qui abjecto clericali statu, & dimisso habitu, ut laicus inter laicos conversatur, indignus redditur prædicti privilegii. Facit ratio adducta à Pontifice *in c. in audientia, de sent. excom.* quia videlicet frustra ab Ecclesia privilegium fori petit, qui peccat in ipsam Ecclesiam, contra sacros canones prohibentes illis de veste laicales: de quibus egi in *cap. clerici, de vita & honest. cleric.* Facit ratio textus in *l. item apud Labeonem, § si quis virginem, ff. de injuriis:* quam expendit Pontifex *in d. c. in audientia:* & quamvis in jure reperitur interdictus clericis usus certarum vestium, ut probavi in *dist. cap. clericus, de vita & honest.* tamen non reperitur certus, & determinatus habitus, quem ipsi clerici de necessitate teneantur inducere; idè eas vestes dicemus esse clericis congruentes, quæ à communi usu, consuetudineque provincie, in qua commorantur, reperiuntur admisse, ut probant Glossa in *cap. penult. verbo Deauratis, de vita honest. cleric. & in Clement. 1. verbo Sacularis, de elect.* Covarr. *practic. cap. 31. num. 7.* Farinacius in *praxi crimin. tom. 1. quest. 8. num. 69.* Roussel *lib. 4. cap. 3. num. 40.* Riccius *de jure person. lib. 7. cap. 5. num. 1.* Unde fit, quod cum circa vestium usum regionis consuetudo attendenda sit, sic etiam ex debitis circumstantiis fiat interpretatio circa vestium delationem; nam viator, qui iter facit, licet in habitu clericali non incedat, excusabitur, ut probabimus infra à *in c. tua:* & ita judicatum fuisse testatur Pereyra *de manu Reg. part. 2. cap. 26. num. 4.* qui idem probat de clerico in domo sua reperto sine habitu, etiamsi dum fugit, extra domum capiatur sine habitu. Item de clerico conjugato occidente uxorem sine habitu: & in his Hispaniarum regnis ex Bulla Alexandri VI. edita anno 1502. clerici minorum ordinum non aliter fruuntur privilegio fori, quàm si per quatuor menses ante commissum delictum habitum, & tonsuram deferant, ut testatur Covarr. *practicar. question. 31.* Gutierrez *lib. 5. practic. cap. 5.* Idem de Gallis referunt Boëtius *decis 69.* Chalfaneus in *consuetud. fol. 49.* De Venetis Gigas

V

do

S.
Traditionis
ratio
decide-
di.

de pensionibus q. 94. num. 8. & si clericis tonsuram dimiserit, clericatuique renunciaverit, sed illam reassumpserit, etiam in sacro Episcopo, privilegio fori gaudet, ut probat Marinus lib. 1. resol. cap. 50.

9.
Dissol-
vitur
dubitã-
di ratio.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, nam verius est, ut probavi in cap. clericus, de iudiciis, exemptionem clericorum à jurisdictione seculari, quoad causas criminales, & civiles temporales, esse juris positivi; unde nonnullis in casibus illis privilegium fori per sacros canones denegatur, veluti clerico assassino, cap. 1. de homicid. lib. 6. joculari post trinam monitionem, cap. 1. de vita & honest. cleric. lib. 6. carnificis, seu macellarii, aut tabernarii officium exercenti, Clement. 1. eod. tit. clerico degradato, cap. cum non ab homine, de iudiciis; in minoribus ordinibus constituto, & matrimonium contrahenti successivè cum duabus, vel semel cum unica, & vidua, cap. unic. de cleric. conjug. l. 6. & rectè ita in præsentis textu docetur, clericum prima Tonsuræ non deferentem habitum, & tonsuram, privati fori privilegio. Nec obstat augmentum primum dubitandi rationis; nam casu, quo clericus deserit habitum clericalem, & ut laicus incedit, non cognoscit iudex secularis de ejus causis criminalibus virtute prorogationis tacite, aut expresse, quæ nulla hoc in casu datur; sed quia in pœnam desertionis status clericalis privatur privilegio fori, ratione illius status illi competente, ut in aliis casibus supra enumeratis, ob delicta privatur eodem privilegio, nec ab Ecclesia defenditur, quia in his casibus, in quibus jus Pontificium afficit, sufficit tacitus & immixtus consensus ipsius clerici, argumento legis si unus 27. §. illud, ff. de pactis, l. filius 8. §. veterani, ff. de procurat. ubi docetur, plura tacitè permitti, quæ expresse non permitterentur; ille namque implicitus clerici consensus venit in consequentiam dimissionis habi-

tus, cui est à jure canonico statuta pœna; & idè hæc tantum velut principalis attenditur, non consensus ei consequens, ex l. si quis nec causam 4. ff. si certum petatur, l. 1. vers. Prima, l. quod dicitur 7. ff. de auctorit. tutor. Illustrat D. Joseph Vela dissert. 45. §. 1. num. 32. Nec obstat, quod dicebamus de clerico in minoribus constituto matrimonium contrahente; nam ille retinet privilegium fori, si deferat habitum, & tonsuram, ut supra dixi, & probat Vela dict. dissert. 45. at verò in præsentis agimus de clerico primà tonsurà initiato deserente habitum, & tonsuram; quia dum incedit ut laicus, privatur fori privilegio. Nec obstat ultimum augmentum deductum ex dicto capite in audientia, Clement. 1. de vita & honestate cleric. nam facile præsens decisio conciliari potest cum illis novis decisionibus, si in præsentis supponamus, monitionem præcessisse, aut ita deferuisse statum clericalem, ut enormitatis publicè dederetur: quo casu ipso jure privati privilegio fori docuerunt Covar. c. 32. præf. num. 2. Bobadilla lib. 2. polit. c. 18. num. 95. Borellus ad Bellugam, rubric. 11. §. videntium, & Redin de Misest. Princip. vers. Non armis solium, num. 174. Riccius in praxi tom. 2. resol. 172. Bossius in praxi, tit. de foro compet. ex num. 134. Sed contrarium, videlicet adhuc trinam monitionem, & declarationem iudicis necessariam esse, rectius docuerunt Marthæ de iurisdic. 2. part. cap. 36. & 4. part. cent. 2. casu 135. Carolus de Grassis de effectib. cleric. effect. 1. num. 891. Bonac. de legibus disput. 10. quest. 2. punct. 1. §. 4. Ambrosinus de immunit. Eccles. cap. 17. n. 16. Barbof. lib. 1. de iure Eccles. cap. 39. a num. 80. & alleg. 12. num. 24. Torreblanca de iur. spirit. lib. 15. cap. 4. & 5. Diana part. 7. tract. 1. resol. 11. Castropalao tom. 2. oper. mor. tract. 12. disput. unic. punct. 6. num. 8. Ægidius Coninch de sacram. disput. 4. dub. 15 n. 159.

CAPUT II.

Idem Abbati Sanctæ a Genovesæ.

EX litterarum tuarum tenore perpendimus, quod quidam ægritudine longa confectus, infano^b fortilegarum mulierum credens consilio, ut sanaretur, per iterationem fecit injuriam Baptismatis sacramento. Astitit huic autem sacrilegio adolescens quidam, bonæ (ut videtur) indolis^c acolytus, frater carnalis illius, in quo baptismus asseritur iteratus, qui ministerium in respondendo exhibuit presbytero baptizanti, & cooperator extitit rei nefandæ. Quia ergo tua nos duxit prudentia consulendus, qualiter puniri debeat acolytus, quem minor ætas, & intentio fraternæ salutis excusare videtur, discretioni tuæ præsentibus litteris respondemus, quod ad superiores ordines promoveri (si publicum est quod proponitur) non valebit, nisi ad a religionem transire voluerit, ut favore religionis ipsius circa eum valeat dispensari. Si verò occultum est, promoveri poterit, & excessum suum dignis pœnitentiæ fructibus expiare.

NOTÆ.

^a Genovesæ.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 3. De hoc Abbate, & ejus jurisdictione egi in cap. cum P. & G. de offic. deleg.

^b Sorrelegarum.] Quibus fides non est adhibenda, ut infra dicemus in cap. 1. de sortileg.

^c Acolytus.] Est autem acolytus minister Ec-

clesiæ, cujus officium duplex est: unum deferre cereos accensos ante presbyterum, & cum legitur Evangelium in Missa, ac proinde accendere luminaria Ecclesiæ: alterum est ministrare vinum, & aquam in urceolis, dareque diacono, ut probavi in c. perlectis, vers. ad acolytum, 15. dist. c. clericus, vers. Acolyti, 21. dist. c. 1. vers. Deservientes, c. acolytus, 23. dist. Probant de eo gradu agentes, ultra scriptores de sacramento Ordinis, Valquez 3. p. in 3. disp. 263. num. 30. Vicecomes de ritibus Missæ volum. 3. lib. 1. cap. 25.

cap. 25. P. Gregor. lib. 15. *synag. cap. 6.* Zerda in ad-
vers. cap. 94. Menardus in notis ad Sacrament. Divi
Gregorii, pag. 271. Espenceus ad epist. Pauli, lib. 1.
digress. cap. 8. & nos in cap. 2. de officio Archid.
a Religionem.] Quatenus per ingressum reli-
gionis irregularitas tollatur, exposui in cap. 1. de
filiis presbyter.

COMMENTARIUM.

Textus hic spectat ad secundam partem presen-
tis rubricæ, quæ est de iterantibus baptismum:
& gravitatem hujus criminis jam probavi in cap.
de his, de baptismo. Nunc de pœnis baptismi ite-
rantium agendum est; & quidem varis statuta
sunt, tam in jure civili, quam canonico. Jure civili
Episcopi rebaptizantes deponuntur, & tam hi,
quam qui scienter rebaptizari se patiuntur, pri-
vantur testamenti factione, & donandi jus amit-
tunt, exilioque cum multa decem librarum auri,
vel capite puniuntur, l. 1. 2. & 3. Cod. ne sanctum
baptisma: quas illustrat I. Gothofr. ad tit. Cod.
Theodos. ne sanctum baptismum. Jure canonico non
tantum qui ex heretica pravitate id faciunt, illis,
& aliis hæreticorum pœnis subsunt, verum &
ita baptizati communio denegatur, cap. eos, de
consecr. dist. 4. Syricius in Synodo Romana, epist. 4.
cap. 8. ibi: Venientes à Novatianis, vel Monteni-
sibus, per manus impositionem suscipiantur, præter
eos, quos rebaptizant. Innocentius epist. 2. cap. 8.
Venientes à Novatianis, vel Montensibus, per ma-
nus tantum impositionem suscipiantur, quia quam-
vis ab hæreticis, tamen in Christi nomine sunt bap-
tizati: præter eos, si qui foris à nobis ad illos tran-
sientes rebaptizati sunt: hi si resipiscentes, & rui-
nam suam cogitantes redire voluerint, sub longa
penitentia satisfactione admittendi sunt. Concil.
Illerdense can. 9. § 14. ibi: Cum rebaptizati si-
deles, religiosi nec in cipo participent Refert Anton.
Augustinus tom. 2. in epitom. juris, lib. 22. tit. 27.
irregularesque manent, cap. final. § 1. dist. cap.
Apros 96. dist. cap. qui in qualibet 1. quest. 7. cap.
confirmandum, 64. 50. dist. ibi: Presbyter vel Dia-
conus depositus ob crimen non revertatur ad Clerum,
nec rebaptizatus. Et can. 27. codicis Ecclesia Afric.
ibi: Ut rebaptizati ad clericatus gradum non promo-
veantur. Felix Pontif. in Synod. Romana anni 487.
cujus acta extant in codice canonum Ecclesie Ro-
manæ, & tom. 2. Conciliorum, ibi: Communis dol-
or, & generalis est gemitus, quod intra Africam re-
baptizatos etiam Episcopos, Presbyteros, Diaconos
que cognovimus. Et in epistola synodica ad univer-
sos Episcopos: Nec ex his unquam, qui in qua-
libet arate alibi, quam in Ecclesia Catholica bap-
tizati sunt, ad Ecclesiasticam militiam prorsus per-
mittantur accedere. Probat Justelus in not. ad
can. 27. Suarez de censur. dispus. 31. sect. 3. Sal-
cedo in praxi, cap. 15. & 18. Gutierrez de delict.
quest. 59. Trocius de ver. & perfect. cleric. lib. 9.
cap. 9. Majolus de irregul. lib. 3. cap. 15. Gibalinus
cod. tract. cap. 5. per totum. Non tamen incurritur
hæc irregularitas, nisi præcedente delicto, adeo
ut excusetur quotiens propter ignorantiam culpa
excusatur. Quod verius censent Suarez dispus. 42.
de censur. sect. 1. Gibalinus dict. cap. 5. 2. part. et si
contrarium teneat Majolus de irregul. lib. 3. cap. 14.
Nec pro eo facit textus in cap. qui bis 117. de consecr.
dist. 4. nam cum deductus sit ex Pœnitentiâ
Theodori Episcopi, vim legis canonice non habe-
re jam docuerunt Covar. in Clement. Si furiosus, 1.
D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

part. in initio, homicid. Gibalinus de irregul. cap. 5.
part. 1. Et si dura videatur hæc interpretatio, po-
test dici, Theodorum loqui eo casu, quo igno-
rantia fuit crassa, aut juris, cum videlicet rebapti-
zatus ignoravit baptismum iterari posse. Salcedo
in praxi, cap. 10. Quod si aliquis permittat se exte-
rius iterum baptizari, ita tamen ut intentionem
suscipiendi baptismum non habeat, non incurrit
irregularitatem; nam illa non dicitur formalis rei-
teratio baptismi ex parte suscipientis, pœna autem
hæc restringenda est ad formalem rebaptizatio-
nem. Sic etiam nec infans rebaptizatus irregulari-
tatem incurrit, cap. placuit, cum seq. l. 9. 4. quia
omni voluntate, & judicio caret. Nec contrarium
docet Felix III. in epist. 6. quam integram refert Ivo
Carnot. 1. p. Decretis, c. 293. in illis verbis: Nequa-
quam qui in qualibet arate alibi, quam in Ecclesia Ca-
tholica baptizati sunt, aut rebaptizati sunt, ad eccle-
siasticam militiam prorsus permittantur accedere.
Ex quibus deducitur, etiã infantes rebaptizatos ir-
regularitatem contrahere. Nam Felix Papa accipi-
endus est de illis, qui cum essent doli capaces, bap-
tizari se, vel rebaptizari permiserunt ab hæreticis, ut
docuerunt Glossa in c. in qualibet l. 9. 7. Gibalinus
dict. c. 5. Quæ solutio facile suadebitur si observe-
mus, Felicem III. hanc epistolam ad Africanos Epi-
scopos scripsisse in causa eorum, qui in persecutio-
ne Hunerici Regis lapsi ab Arrianis rebaptizati
fuerant; & deinde reddita Ecclesie pace à Gunde-
bundo, in catholicam communionem recipi po-
tulerant anno 487. cum jam Africani Episcopi
circa similem causam rebaptizatorum à Donatistis
in Concilio Carthag. Præside Aurelio ejusdem ci-
vitatis Episcopo, disceptassent anno Christi 397. &
in alia synodo Carthag. celebrata ab eodem Aure-
lio anno Christi 400. statuerant, ut parvuli apud
Donatistas baptizati, nondum scire valentes erro-
ris eorum interitum, minime impedirentur ad sa-
cros ordines promoveri. Unde credi non potest,
Felicem ipsis Episcopis contrarium scripsisse, præ-
cipue cum in ea epistola jus novum non concedat,
sed tantum antiquum confirmet, ut recte confide-
rat, & probat Gibalinus dicta 2. p. Constat ergo, in-
juriosam iterationem baptismi in ducere irregula-
ritatem; nam licet secundus baptismus, ob cuius
susceptionem quis efficitur irregularis, non sit sa-
cramentum; attamen per eum injuria fit priori ba-
ptismo, & fidei, atque ita huic crimini talis est an-
nexa irregularitas.

Unde inferitur, quod si quis sæpe sæpius rebap-
tizetur, etiam sæpe sæpius incurrit hanc irregula-
ritatem; nam quoties multiplicatur culpa, ob
quam imponitur pœna, toties similis pœna incur-
ritur: exempli gratiã si quis post semel iteratum
baptismum penitentiam egerit, & dispensationem
hujus irregularitatis meruerit, si postea iteraverit
baptismum, iterum efficitur irregularis; nam re-
baptizatio non solum dicitur secunda iteratio bap-
tismi, sed tertia, quarta, & omnes sequentes post
primam, argumento legis l. ff. de vulgar. Eccontra-
rio verò, si quis errore ductus rebaptizetur, quia
credebat se antea baptizatum fuisse, cum reverà
prior baptismus non valuisset, proculdubio ir-
regularis non efficitur, quia nunquam secundo ba-
ptizatus est, quousq; verus baptismus receptus sit;
nihil enim refert, quod quis habuerit animum se
rebaptizandi, si verè, & realiter non rebaptizetur,
Nec solum irregularis efficitur, qui rebaptizatur,
verum etiam minister, qui baptismum iterum ad-
ministrat; ut ex hoc textu constat, & probant

Santarel. de heres. cap. 45. dub. unic. Gibalinus dict. cap. 5. 3. part. Majolus lib. 2. de irregular. cap. 14. num. 6. quicandem irregularitatem extendunt ad parentes, qui suos liberos rebaptizandos offerunt ad compadres, atque alios cooperantes ejusmodi rebaptizationi, contra quos omnes etiam proceditur per Inquisitores in his regnis. Qualis tamen sit hæc irregularitas, tam respectu rebapti-

zantis, quam rebaptizati, exponit Gibalinus dict. cap. 5. part. 4. per totam. Si tamen aliquis solo verbo absque intentione rebaptizaverit, quamvis graviter peccet, non tamen efficitur irregularis, ut docent Henriquez lib. 4. summe, cap. 4. §. 3. Suarez dict. disput. 31. sect. 6. dub. 4. Gibalinus dict. cap. 5. 4. part. quidem resolvit de rebaptizato per vim & gravem metum.

C A P U T III.

Innocent. III.

Tux fraternitati. *Et infra*: Super secundo articulo inquisitioni tuæ duximus respondendum, quod clerici, qui sunt de apostasiæ crimine infamati, qui videlicet abjecerunt habitum clericalem, non sunt in sæculari habitu tolerandi, sed per districtiorem ecclesiasticam coercendi, donec deficiente probatione, ad infamiam abolendam purgationem canonicam curaverint exhibere.

N O T Æ.

1. ^a **Innocent. III.**] Ita etiam legitur in tertia collectione, *sub hoc tit. cap. unic.* nullibi tamen exprimitur cui referat Pontifex, sed facile constat, legendum esse *Brixienfi*, ut in *cap. tuæ, de Procurator.* ubi congeffi alias partes hujus epistolæ.

C O M M E N T A R I U M.

2. **I**n hoc textu agitur de clerico in sacris, & majoribus ordinibus constituto, habitum clericalem deserente, qui cogendus est illum reassumere pœnis à jure statutis, videlicet excommunicatione, *cap. si quis ex clericis, de vita & honest. cleric.* privatione fructuum beneficii, *Clement. 1. eod. tit. in carceratione, cap. à nobis, hoc tit.* & jure civili sancitum à Justiniano legimus in *novella 5. cap. 6. novel. 6. cap. 7. novel. 123. c. 15.* ut clerici, qui in ordinibus sacris constituti, iis contemptis ad aliam vitam transissent, pro ratione facultatum, vel Curia civitatis suæ servire cogentur, vel Præsidis provinciæ cohorti, seu officio addicerentur: quod postea mutavit Leo *novel. 7. c. 8.* ubi similes desertores revocari ad priorem statum jubet: idque etiam patet in *cap. quod interrogasti, 27. dist. cap. quem, 20. quest. 1.* grave peccatum est in clerico habitum deserere, ut probat eleganter *Sausay dist. lib. 7. cap. 3. per totum.* Unde talis clericus apo-

stata appellatur; quo nomine tantum notantur magni peccatores Ecclesiæ rebelles, ut Judæi, qui negaverunt Christum Regem suum, à Prudentio ibi:

---- *Formidine rursus*

Plebis apostatica, Dominum quæ cæca negasset. Et hæretici, quos apostatas pronuntiat Tertul. de *prescript.* ibi: *Persequutio martyres facit, hæresis apostatas tantum.* Et Judam proditorem, apostatam dixit Sedulius *lib. 4. carminum.*

Tunc vir Apostolicus, nunc vilis apostata factus. Excusatur tamen clericus non deserens habitum clericalem, veluti si necessitas adit tuendi vitam, honorem, fortunas, aut quidquam aliud simile, ut docent Glossa in *cap. nullus 21. quest. 4. c. in dist. cap. si quis ex clericis*: unde cum quidam reprehenderetur à Pontifice, respondit.

Tutus ut peterem laici sub imagine Romanæ, Fas fuit ut sicerem luxuriare comam.

Item excusantur clerici iter longum facientes, *cap. 3. 21. quest.* ubi ex Synodo Romana sub Zacharia Papa ita legitur: *Episcopi, Presbyteri, Diaconi secularibus indumentis non utantur, nisi ut concedat tunicâ sacerdotali, præter si in itinere longo ambulaverint.* Sed et si clerici deserentes statum clericalem, apostata dicantur; tamen nisi uxorem ducant, non subsunt Inquisitorum jurisdictioni, ut probat *Salleles tom. 1. de mater. Tribun. lib. 1. regul. 107.*

C A P U T IV.

Idem in Concilio generali.

Quidam (sicut accepimus) qui ad sacri undam baptismatis voluntariè accesserunt, veterem hominem omnino non exuunt, ut novo perfectiùs induantur: cum prioris ritus reliquias retinentes, christianæ religionis decorem tali commixtione confundant. Cum autem maledictus sit homo, qui terram duabus viis ingreditur, & indui veste non debeat ^b lino, lanaque contextâ: statuimus, ut per ^c Prælatos Ecclesiarum talis observantia veteris ritus omnimodè compescatur, ut quos christianæ religioni liberæ voluntatis arbitrium obtulit, salutiferæ coactionis necessitas in ejus observatione conservet; cum minus malum existat viam Domini non agnoscere, quam post agnitam retroire.

NOTÆ.

NOTÆ.

^a **Generalis.**] Lateranensi videlicet sub Innocentio III. celebrato; ubi cap. 70. reperitur textus hic pro ut in præfenti transcribitur. De hoc Concilio nonnulla notavi in cap. 1. de summa Trinitate.

^b Lino, lanague.] Deuteron. cap. 22.

^c Pralatos Ecclesiarum.] Ad quos tantum, videlicet Inquisitores, spectat apostatarum cognitio; cum apostasia sit ejusdem speciei ac hæresis: unde sicut de hæresi, nec de jure, nec de facto cognoscere potest iudex sæcularis, c. ut inquisitionis 18. §. prohibemus, de hæreticis lib. 6. ita nec de apostasia, sive quæstio facti, vel juris disceptetur. Bordonus tom. 1. sacr. tribun. cap. 9. sect. 2. num. 21. Carena part. 1. de offic. Inquisit. tit. 3. num. 1; Diana part. 4. tract. 1. resol. 12. etli contrarium defendat Pereyra part. 2. manu Reg. cap. 74. per totum.

COMMENTARIUM.

^{2.} **Ex hoc canone sequens communiter deducitur** assertio: Baptizati si ad ritus Iudaicos, seu paganos dederint, coguntur eos relinquere, & fidem, quam semel professi fuerunt, custodire. Probant eam textus in cap. si quis 4. de penitent. dist. 5. cap. presbyteros 32. §. dist. cap. de his 26. quæst. 6. cap. 2. 3. quæst. 4. Gregor. II. epist. 6. ad Saxones, ad medium, ibi: *Quicumque in vobis susceperunt Christum Dominum nostrum, in ipso ambulanti radicati, & super edificati, & confirmati in fide, & c. Discedite filii ab idolorum cultura, & accedite, & adorate Dominum Deum nostrum, & c. Nicolaus ad consulta Bulgar. c. 18. Qui fidem respicit, quam promissit, ab illo, à quo susceptus est, & qui fidei ejus interventor existit, debet per omnem revocari: at verò si non audierit eum, quem ipse pro se dederat vadem, dicendum est Ecclesie à qua faciente studio majori, ad ovile proprium ovem reduci convenit, qua erravit; & ut ad viam revertaris, qua Christus est, redeat, modis omnibus revocari; siquidem ab ea, tanquam à matre, tanquam à magistra suadendum est illi, quatenus videat, quoniam apostatam spiritum imitatus est, quòd in veritate, non steterit, & c. Concil. Aurelian. 2. can. 19. Catholici, qui ab idolorum cultu se non custodierunt, nec ad integram accepti baptismi gratiam revertuntur, vel qui cibis idolorum cultibus immolatis gustu illicita præsumptionis utuntur, ab Ecclesie coetibus arceantur. Aurelian. 4. can. 15. Si quis post acceptum baptismi sacramentum ad immolata demonibus sumenda, tanquam ad vomitum revertitur, si communius à sacerdote se corrigere ex hac prævaricatione noluerit, à communione catholica pro emundatione sacrilegii suspendatur 6. Synodus in Trul. can. 62. Clericus deponatur, laicus excommunicetur, qui festa Gentilium celebrat. Et can. 95. In eos qui jurant ut pagani, canonicas poenitentias nos & excommunicationem imponimus. D. Basilus ad Amphiloeb. can. 7. 72. & 80. Gregor. Nylsen. epist. 2. canonica: refert Anton. August. lib. 11. epist. jur. tit. 4. Illustrant Albaspineus lib. 2. observ. cap. 9. Ricciulus lib. 6. de jure person. per totum, Castro lib. 1. de justa hæretic. punit. cap. 7. & lib. 1. de hæresibus, cap. 4. Suarez de fide disput. 16. sect. 4. Soula in aphorism. cap. 48. numer. 14. Penna part. 1. Direct. quæst. 9. comment. 24. Salelles lib. 1. de materiis tribun. cap. 13. regul. 107. Carena de offic. Inquisit. part. 2. tit. 3. Bordonus tom. 1. tribun. cap. 9. sect. 2. Murga tom. 2. disquisit. tract. 1. dub. 6. §. 3. Alteterra hic.*

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

Ratio dubitandi hujus textus proponenda est ex juris principiis, quæ adduxi pro dubitandi ratione in cap. ad abolendam, de hæreticis: & etiam difficilis est præfens constitutio, dum in ea Patres Concilii Lateran. tantum statuerunt, apostatas à fide catholica cogendos esse ritus alterius religionis deferere. & fidem Catholicam fervare, ac custodire, nullâ sancitâ poenâ in fideles lapsos in apostasiam, cum certum sit eos variis poenis afficiendos esse; juxta canones Ecclesie supra relatos, & alios congestos ab Antonio Augustino in epitome juris, tit. 4. lib. 11. Crespetio in summa, verbo Apostata à fide. Unde minus perfecta, seu integra videtur præfens constitutio; siquidem in omnibus Ecclesie canonibus, in quibus de his Apostatis à religione agitur, semper adjiciuntur poenæ, quibus ipsi apostatæ afficiendi sunt.

Quâ dubitandi ratione minimè obstante, vera est præfens assertio, pro cujus expositione scire oportet, in præfenti agi de apostasia vera à religione; nam quoties sine adjuncto apostasia dicitur, intelligitur apostasia à fide. Est autem apostata à fide, qui omnino à Christiana fide defecit, revertus, seu transiens ad Judaismum, seu Paganismum, l. 1. 2. & penult. Cod. hoc tit. cap. non potest 2. q. 7. cap. contra, de hæretic. lib. 6. qui in ritus Judaicos, seu sacrificia paganorum transeunt. l. 3. C. Theodof. de apostatis, l. 1. & 7. Cod. de Iudeis: inde dicunt violatæ religionis rei, l. 3. Cod. Theod. de Apostol. docuerunt Decianus lib. 5. tract. crim. c. 71. num. 4. & cap sequenti, Farinac. de hæresi q. 183. §. 2. num. 13; D. Thomas 2. 2. quæst. 11. per totam Ricciulus lib. 6. de jure personar. cap. 2. Carena de offic. Inquisit. 2. part. tit. 3. Salelles lib. 1. de mater. tribun. cap. 13. regul. 107. I. Gothofr. ad tit. de apostatis, in Cod. Theodof. Thomas Delbene part. 1. de offic. Inquisit. dubit. 47. Duo ergo copulativè desiderantur, ut quis propriè fidei apostata dicatur. Primum, quod talis recessus à fide sit omnimodus, unde licet Christianus recedat à pluribus fidei articulis, tamen si retineat adhuc fidem in reliquis, hæreticus, non verò apostata est, dicto cap. non potest, cap. beatus 7. quæst. 4. D. Augustin. lib. 18. de civit. Dei, cap. 51. probant Canus de locis cap. 9. Simanc. de Cathol. tit. 7. Rojas de hæretic. part. 1. num. 486. Apostata igitur est, qui totus recedit à fide: hæreticus verò, qui in parte. Unde qui apostata est, hæreticus continuò est, qui verò in hæresi aliqua est, apostata propterea non est. Hæreticus fur dicitur, & latro, Joannis cap. 10. quasi qui è verbo Domini aliquid intercipit, & quasi contrectat: apostata plus quàm fur, qui totum surripit, quin & se ipsum, veluti fugitivus Christi terminus efficitur, ut exponit Mancinus lib. 1. de triplici juri, collat. cap. 146. Secundò desideratur, quod recessus ipse sit à fide catholica, unde qui ab improba secta in aliam reprobam se transfert, veluti è paganismo ad Judaicam perfidiam, ve Mahometismum, apostata non dicitur, ut probant Campegasus de dote quæst. 77. Jul. Clarus in praxi crimin. §. final. q. 7. num. 4. cum enim Christianæ militiæ nunquam nomen dederit, non est ratio quare possit ejus defertor judicari, argumento legis 4. §. idemque, l. manumissiones, ff. de just. & jure, l. decem, ff. de V. O. Sed si quis baptizatus sit de novo verè, nec sub debita forma, distinguendum est, an ipse ignorans defectum baptismi à fide recedat, an post recessum nullitas baptismi detegatur, quo casu apostata dicitur, & ut talis puniendus est. Castro lib. 1. de hæretic. punit. cap. 8. quæst. 3. ad finem, Ricciulus

Ricciulus de iure person. lib. 6. cap. 3. Bordonus tom. 1. sacri tribun. cap. 9. sect. 2. num. 11. Ratio est, quia quamvis iste baptizatus non esset baptismo fluminis, baptizatus tamen erat baptismo fluminis; & si contigisset ipsum ita decedere, salvari posset, cap. final. vers. Nullus, de pœnit. dist. 7. cap. debitum, de baptismo, c. 2. de presbytero non baptizato. Quare talis ad hoc nihil differt ab eo, qui iuxta Ecclesiarum ritum baptismum suscepit, vel sciebat se baptizatum non esse, & non curavit baptizari, & tamen pro tali ab omnibus existimari contendebat: quo casu licet in foro poli apostata iudicari non possit, tamen in foro fori iisdem pœnis plectendus est, quibus & ceteri apostatae puniuntur; quia cum ipse tanquam Christianus se gesserit, & ut talis velit à ceteris fidelibus haberi, & honorari, utique talis præsumitur, ut resolvunt Bordonus supra, Ricciulus dist. lib. 6. cap. 3. num. 5. quia quilibet debet iudicari iuxta habitum quem defert, l. item 15. §. si quis virginem, ff. de injuriis, cap. in audientia, de sent. excom. cap. si iudex, eod. tit. lib. 6. & tanquam Christianus talis debet Christianorum legibus subijci argumento legis Iudaei, C. de Iudaeis. Accedit quia non debet esse in alicujus potestate Christiani nomen sic ementiri, ut Christianorum inter fideles fruatur honoribus, pœnas autem si dei transgressoribus inflatas evadat, cum qui sentit commodum, sentire debeat incommodum, l. secundum, ff. de R. l. cap. charitatem 12. q. 4. cap. accedentibus, de privi. Sicut etiam hæreticus reputatur, non solum qui verè est Catholicus, sed etiam is, qui cum verè Catholicus non sit, tanquam talis se gerit, argumento legis 1. C. si minor se majorem, Castro de just. hæretic. punit. lib. 1. cap. 8. Simanc. de Cathol. tit. 31. n. 5. quia in hac parte plus operatur opinio, quam veritas, cap. final. de presby. non baptiz. Ricciulus supra, num. 6. Et hæc apostasia committitur per transitum ad ritus Judaicos, cap. contrà, de hæret. in 6. Simanc. de Cathol. tit. 35. num. 9. Eymericus p. 2. direct. q. 44. num. 1. Farinae. de heresi q. 178. n. 136. quia non solum verbis, verum & factis Deus negatur, cap. existimant 84. n. 1. immò facta potentiora sunt ad explicandum animum, quam verba, l. si tamen 48. §. et quis ff. de adul. edict. l. de quibus, ff. de legibus, cap. dilecti 52. cap. ut nostrum 56. de appellat. Cicero 3. Tusculan. Quæd verba audiam, cum facta videam? Castillo lib. 3. controv. cap. 107. n. 17. Ideo convictus, aut confessus de actibus, seu cæremoniis Judaicis, damnandus est ut apostata, etsi animum, intentionemque negaverit, cap. filii, cap. contrà, de hæret. in 6. Sylvester verbo Hæresis 1. q. 7. Anania in cap. excommunicamus, §. credentes, de hæreticis, Repertor. Inquisit. verbo Apostasia, Simancas tit. 10. num. 9. & tit. 50. num. 5. Farin. de hæresi q. 178. n. 139. Et quamvis hoc casu reum subijciendum esse torturæ super intentione, docuerint Simanc. de Cathol. tit. 65. num. 52. & in Enchirid. tit. 29. n. 10. Penna p. 3. Direct. comment. 110. & alii, hoc tamen procedit quando cæremoniæ à reo factæ dubiæ sunt, veluti je unia; secus verò si cæremoniæ sint reprobatae suâ naturâ, ut circumcisio, celebratio Paschæ Judæorum, aut similia, quæ ex se hodie mala sunt, unde interpretari nequeunt in bonam partem, quia in quolibet facto attenditur ejus natura, l. si unus 27. §. pactus, ff. de pactis, l. cum filius 76. alias 78. §. hæres meus, ff. de legat. 2. c. ab exordio 3. 35. dist. Laet. Firmian. lib. 3. divin. inst. cap. 15. Nihil in re est quo animo facias, quod fecisse vitiosum est, quia facta cernuntur, animus non videtur. Unde si quis convictus, vel confessus reperitur actus qui

suâ naturâ ad Judaicam religionem, vel aliam improbatam sectam spectant, tanquam apostata statim damnandus est, nullâ torturâ præcedente. De eo tamen, qui defert tantum vestes Gentilium, aut Judæorum proprias, an dicatur apostata, examinat Suarez de fide disp. 14. sect. 5.

Circa illum autem, qui coactè, & per vim fidem catholicam abnegavit, vel Idolis sacrificavit, cor de tamen fidem retinuit, dubium est. Et quando coactio est præcisâ, sive absoluta, nempe quia omnino renitens, ligatus manibus, & pedibus circumciditur, vel ejus genua flectuntur coram idolis, nullo modo apostata iudicatur, c. presbyteros 31. 50. dist. cap. constat 1. q. 1. docent Penna ad Eymericum, p. 1. Direct. commentar. 24. Simanc. tit. 27. num. 19. Salelles supra, regul. 107. Bordonus dist. c. 9. sect. 2. num. 14. Ratio est, quia eo casu pati potius, quam agere videtur, cap. sacris, ubi notavi, de his quæ vi, ideoque pœnam non meretur, l. fædissimam, C. ad leg. Jul. de adul. Si verò vis illata non fuit præcisâ, sed conditionalis, quamvis gravis, veluti mortis, seu cruciatus, tunc verè apostata, seu hæreticus dici non potest, cum corde credat, & non adsit error pertinax, qui ipsum separare possit à communione fidelium, cap. non solum 85. 11. q. 3. Sanchez lib. 2. summa, cap. 7. num. 8. Ricciulus dist. lib. 6. cap. final. Peccat tamen ipse lethalius, quia potius pati mortem deberet, quam fidem abnegare, juxta tradita in dist. c. sacris: tum etiam quia licet coactè negat, negat tamen, quia voluntas coacta, voluntas est, cap. majores. §. final. de baptismo, l. si pare, ff. de ritu nuptiar. Quamvis enim nolit Christum abnegare, tamen eligit illum negare potius, quam pati pœnam comminatum, cap. non solum 11. q. 1. cap. qui merito 15. q. 1. Et quia Ecclesia non iudicat de occultis, cap. 1. de clandest. despons. ipsum in foro exteriori ut suspectum de hæresi punit, can. 2. Apost. ibi: Si clericus ob metum Iudæi, Græci, vel hæretici negaverit nomen Christi, ejicia tur, si nomen clerici deponatur, sed post pœnitentiâ ut laicus suscipiatur, Concil. Ancyranum can. 4. De his, qui per vim immolarunt, & cœnam sumperunt cum idolis, quicunque habitum meliorem profecti sunt, & veste pretiosiore accubuerunt, annu audiant, triennio subijciantur, biennio tamen oratione tantum communicent, postea ut in integrum restituantur. Et can. 6. De his, qui minis punitiois, & ablationis honorum, & exiliu sacrificaverunt, & ante hanc diem non eos pœnituerit, neque conversi sunt, tempore autè hujus Synodi reverti cogitant: Placuit, ut hinc ad magnam diem Paschatis ad audiendū recipiantur; post eam diem triennio pœniteant subijcti, & post aliud biennium communicent in oratione sine oblatione: Et ita in integrum restituantur sexennio completo. Si qui verò ante Synodum suscepti fuerint ad pœnitentiâ, ab eo tempore initium sexenni ducant. Si quod verò mortis periculo ex morbo, aliave causa evenerit, recipiantur. Et c. 8. Quibus, vel ter per vim sacrificaverunt, quadriennio subijcti pœnitent, biennio autem sine oblatione communicent, septimo integrè recipiantur. Concil. Arelat. 2. can. 10. De his, qui in persecutione prevaricati sunt, si voluntariè fidem negaverint, hoc de eis Nicæna Synodus statuit, ut quinque annis inter catechumenos exeat, & duos inter discipulos communicantes, ita ut communionè inter pœnitentes non præsumant; in potestate tamen, vel arbitrio erit Episcopi, ut si eos ex animo errorem destitit, & agere pœnitentiâ viderit, ad communionè pro ecclesiastica humanitate suscipere. Et c. Si qui vero dolore victi & pondere persecutionis, negare, & sacrificare compulsi sunt, duobus annis inter catechumenos, triennio inter

ritu
tio deci-
dendi.

inter poenitentiam habeantur à communione suspensi. D. Basilii ad Amphylo. h. cap. 80. Qui in barbarorum incurfione fidem in Christum violaverunt, factis sacramentis Gentilibus, & quibusdam nefariis, qua idolis magicis oblata sunt, ab eis gustatis, à secundam leges à Patribus jam editas, & canones dispensentur.

6. De poenitentia apostatarum. Deinde ut ad poenas Apostatarum perveniamus, sciendum est, tanta cum execratione tales desertores primis Ecclesiae saeculis habitos fuisse, ut baptizatos ab eis iterum baptizandos esse asseruisset D. Basilii ad Amphylochium can. 1. & illis venia etiam in exitu vitae denegabatur, ut refertur in l. 3. Cod. de apostatis, & late probavi in cap. 1. & 26. Concilii Illyber. observavitque Albaspineus lib. 2. observ. cap. 9. cum duobus sequent. & I. Gothofr. in l. 5. Cod. Theodos. hoc titulo. Sed postea à Concilio Nicæno poenitentia data fuit: & Syriacus Pontif. epist. 1. ad Himerium Tarracon Episcopum, cap. 3. apostatis nullum poenitentiae tempus praescripsit, sed toto vitae cursu eos poenitentiam agere, & à sacra communione, praeterquam in articulo mortis, arceri voluit. Deinde haereticorum poenis apostatae puniuntur, cap. contra, de haereticis in 6. Unde cum poena capitis iure civili in haereticos lancita fuisset, l. Manichaeos, l. Arriani, Cod. de haereticis, eadem in apostatas statuta fuit, l. 5. Cod. de apostatis; itidem bonorum praescriptio, l. 7. Cod. Theodos. de Iudaeis: perpetua infamia in utroque testamento factio, l. 1. Cod. de apostatis, l. 11. Cod. de fidei restium, in Theodos. privantur utraque testamenti factio, l. 1. & 2. Cod. Theodos. eod. tit. & contra similes desertores fidei proceditur in Tribunalibus sanctae Inquisitionis eodem modo ac contra haereticos, concessa eis poenitentia revertentibus ad fidem Catholicam, & inuncta poenitentia per tempus congruum in carcere cum habitu, juxta tradita supra in cap. excommunicamus, §. 1. de haereticis. & si relapsi sunt in apostasiam, traduntur omnino brachio saeculari, ut poena mortis afficiantur. Immo in his Tribunalibus Hispaniae major pars caularum fidei est apostatarum à religione, circa quos versatur eadem praxis, quam circa haereticos retuli supra hoc tit. de haereticis.

7. Tradit. His suppositis ratio praesentis decisionis ex eo provenit, quia qui post professionem fidei Catho-

lica, ritus Judaicos, aut Paganos sectatur, tali commixtione polluit veram religionem, quam professus est, cum simul utramque religionem colere nequeat. Unde rectè PP. Concilii Lateran. statuerunt in praesenti, ut talis observantia veteris ritus omni modo compescatur, ut quos Christianae Religioni liberae voluntatis arbitrium obtulit, salutaris coactionis necessitas in ejus observatione conservet, ut etiam dicitur in cap. resuscitatus, de poenit. dist. 1. & si lapsi fuerint, per poenitentiam redeant ad fidem, & gratiam, quam amiserant, ut de D. Petro ait sanctus Ambrosius sermone 47. ibi: Fidelior factus est Petrus, postquam fidem spondisse deservit, atque ideo majorem gratiam reperit, quam amisit. Relatus in cap. considerandum, 50. dist. cap. fidelior, eodem.

8. Dissolutio dubitatio diratio & variis canonibus remittuntur. Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam licet Patres Concilii Lateran. in praesenti non imponant poenam desertoribus fidei Catholicae, & ritus Judaicos, seu paganicos sectantibus; non negarunt tamen eos debitis poenis puniendos esse, immò dum sanxerunt, similes apostatas cogendos esse per judices ecclesiasticos, veteres ritus Gentilicos, seu Judaicos abjurare, aperte supponunt debitis poenis per sacros canones veteres, & novos statuti compescendos esse, & cogendos Catholicam religionem, quam semel professi fuerunt, custodire, & retinere. Manet ergo, fidelibus Christianis non licere, postquam à Judaica perfidia, seu Gentilismo ad fidem Catholicam pervenerunt, veteres ritus colere, aut ad pristinam superstitionem redire. Unde in praesenti exponendi sunt textus in canone 1. 2. 3. 46. & 55. Concilii Illyber. quorum interpretationem in eorum notis adduxi: & textus in can. 35. Synodi Laodic. in illis verbis: Non oportet Christianos relinquere Ecclesiam Dei, & abire, atque angelos nominare, & conventus facere. Si quis in ea idololatria reperiatur, anathema sit, quod reliquerit Dominum nostrum filium Dei pro idololatria. Quem exposui in cap. conquestus, de feriis: & textus in can. 9. Concilii Tolet. 2. in illis verbis: Ne Iudaei more suo celebrent Pascha, vel carnis circumcissionem exerceant. Quem de Iudaeis conversis, & ad veteres ritus redeuntibus, exposui in cap. Iudaei, de Iudaeis.

CAPUT V.

Archiepiscopo a Tyrensi.

A Nobis expetit tua fraternitas edoceri, quid de apostatis sit agendum, cum in custodia detinentur, eo quod a minis, vel blanditiis nullatenus possunt induci ut abjectum monachalem habitum reassumant. Ad quod tibi breviter respondemus, quod tales, si volueris, potes sub gravi custodia carcerare, ita quod solummodo sibi vita misera reservetur, donec à suae praesumptionis nequitia respiciant.

NOTA.

a Tyrensi. In sexta collectione legitur Tyrensi: sed in quinta compilatione Honorii III. habetur Tyrensi, ex qua inscriptionem, & litteram transcribo. De Metropoli Tyrensi nonnulla adduxi in cap. 8. de offic. Ordini. in praesenti autem rescribit Honorius Archiepiscopo, quia forte monachi illi, de quorum apostasia agitur, non

erant exempti, immò potius ejus jurisdictioni parebant.

b Minis, & blanditiis. Quia apostatae tam blanditiis, quam rigore revocandi sunt ad monasterium, ut doctè, & late probat Theophilus Raynaudus tom. 17. tract. de apostasia à religiosis ordinibus, cap. 18. per totum.

c Carcerare. Juxta Ecclesiae disciplinam, quam illustrabimus in cap. novimus, de V. S.

CAPUT VI.

Archiepiscopo Lundensi.

Consultationi tuæ breviter respondemus, quod Monachus aliquem^b Ordinem in apostasia recipiens, quantumlibet suo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit pœnitentiam, absque tamen dispensatione Romani Pontificis ministrare non potest in Ordine suscepto.

NOTÆ.

Lundensi.] in sexta collectione legitur Lugdunensi: sed ex quinta collectione Honorii III. ita restituo inscriptionem, & litteram. De Lundensi Ecclesia nonnulla notavi in c. 2. de consuet.

b Sacrum Ordinem.] Non verò si minorem, ut vulgò creditum est, cum præsens constitutio non sit amplianda contra expressa verba Honorii III. ut notarunt Theophilus Ryanaudus *dist. tract. de apostas. cap. 13.* Sanchez *lib. 8. summa, cap. 8. n. 26.* Suarez *de censur. disput. 31. sect. 6. num. 2.* Gibalinus *de clausura Regul. disput. 2. cap. 3. §. 4.* Agit item Honorius in præsentis de solis sacris Ordinibus susceptis in apostasia, non autem de susceptis antè: quare in illis ministrare poterit: & quia juxta textum in cap. cum illorum, de sent. excom. majora intelliguntur illis prohibita, quibus verita sunt minora, minusque est uti ordine, quam promoveri ad superiorem ordinem; idèd plures, quos adducit, & sequitur Sanchez *suprà, num. 22.* inferunt ex hoc Honorii decreto, cum qui aliquem sacrum ordinem durante apostasia suscepit, prohiberi ascendere ad Ordines superiores, nisi interveniat Papæ dispensatio: si autem nullum suscepit ordinem durante apostasia, poterit post reconciliationem, & postquam suæ Religioni restitutus est, ad quoscunque Ordines ascendere, nulla etiam interveniente dispensatione: docuerunt Theophilus, & Gibalinus *ubi supra*, quia illi tantum sunt prohibiti durante apostasia ad ordines promoveri, *cap. final. 50. distin.* nam decreta contraria Pauli IV. & Pii V. apostatas in perpetuum à à quovis gradu Ecclesiastico, & cujusvis ordinis executione excludentia, Emanuel Rodriguez *tom. 2. summa, cap. 6. num. 7.* negat fuisse recepta; præfertimque quod Paulus IV. etiam eos, qui ex Apostolica concessione è Monasteriis exiissent, eodem modo mulctabat, rescissum est à Pio IV. ut Onuphrius scribit in *addit. ad Platinam, in Pio IV.* Videndus Navarrus *consil. unic. de apostatis*, de vero sensu bullæ Pauli non parum anceps.

COMMENTARIUM.

In his duabus Decretalibus agit de tertia apostasiæ specie, videlicet à Religioso Ordine; & communiter ex eis talis deducitur assertio: *Monachi desertentes habitum, & professionem sunt retrahendi, & carceri mancipandi, ac aliis pœnis puniendi donec habitum reassumant.* Probant eam textus in cap. quidam Monachi 16. *quest. 1. c. propositum, c. eos qui 20. quest. 3.* Concil. Arelat. 2. *can. 25. ibi: Hi qui post sanctam Religionis professionem apostatazant, & ad seculum redeunt, & postmodum pœnitentia remedia non requirunt, sine pœnitentia communionem penitus non accipiunt.* Aquisgran. 2. *can. 3. Tolet. 4. can. 54. Non aliter & hi, qui à parentibus*

deconsueverunt, aut sponte sua amisit parentibus ipsos Religioni devoverunt, & postea habitum seculararem sumpserunt, & iidem à sacerdote comprehensi ad cultum Religionis actâ prius pœnitentiæ revocentur. Quod si converti non possunt, veluti apostata, anathematis sententiæ subjiciantur. Triburien. *can. 26. Si quis Monachus pro lucro anima, vel animarum à suo Monasterio exire, & aliud propositum intrare, consentientibus Episcopo, & Abbatibus, & Fratribus consentimus, & concordamus, quia id fecisse multos Sanctos legimus. Si vero fugâ Regularis disciplina elapsus propositum sanctitatis calcaverit, omnimodis coercendus, & ab hominibus detestandus, atque omni honore est gravandus, ut saltem rubore verecundiæ confusus, & onere paupertatis afflictus redeat, quem reliquit à singularitatis professione inimicus tenebat. Si autem tam irreverens, & pertinax est, ut ad Monasterium redire, & propositum Monachi relinqueret observare, impleantur super eum constituta, quæ de ea scripta sunt in San. Canone Concilii Chalcedonens. Siricii Papa, & Leonis, quatenus retrusus ergastulo, de quo erui tantum posset pœnitentiæ igne purgatorio. Matifcon. 1. *can. 19.* Lugdun. 2. sub Pelagio *can. 3. anno 686.* Toletanum. 6. *can. 5. Tolet. 10. & 6. ibi: Quisquis vel abolutione tonsuræ, vel secularis vestis assumptione detectus fuerit autigisse transgressionem, & excommunicationem, censuram accipiat, & religioni semper adhareat.* Con il Vernense *can. 4. His, qui post evidentem professionem monasticam etiam habitum reliquerunt, vel qui suâ culpâ projiciuntur, nisi redire, & quod Deo sponderunt, implere consentiant, hoc credimus posse remedia subveniri, si in ergastulis incluserint à conventu hominû se abstineant, & pietatis intuitu convenientibus macerentur operibus, donec sanitatè correctionis admittant.* Siricius Pontifex epistolâ ad Himerium Tarracon. Episc. de Monachis apostatis, & conjugium ineuntibus ait: *Ubi tantum facinus continua lamentatione desentes, purgatorio possint pœnitentiæ igne decoquere, ut eis vel ad mortem saltem solius misericordiæ intuitu, per communionis gratiam possit indulgentia subvenire.* Concil. Treverense sub Joanne ejusdem Urbis Archiepiscopo, *can. 7. Colonien. 4. can. 12. 3. & 4. Mogunt. 4. can. 78. De Monachis vagabundis, qui jugum excusserunt, & desertis Monasteriis, atque spretâ suorum Prælatorum obedientiâ in seculo versantur, jubemus ut bi diligenter inquirantur, & ad sua Monasteria revocentur, alias per censuram ecclesiasticam pœnas ad suas regulas, & sub Prælatorum suorum obedientiam retrudi curabimus.* Similia quoque sanxerunt suis legibus Imperatores *lib. 4. Basilic. tit. 1. c. 11. & tit. 9. cap. 4. ut refert Balsamon in nomocan. Phocis, tit. 9. cap. 32. alia Ant. August. in epit. tit. 31.* Illustrant ultra congestos à Barbosa in præsentis, Turrianus *lib. 1. de votis monasticis, colum. 1. Crespetius in summa, verbo Apostata à Religione, Auendanno lib. 2. de**

metu, cap. 10. n. 62. Cironius in notis ad 5. compil. in present. Gibalinus de clausur. regul. 2. part. cap. 3. per totum, Ricciulus lib. 7. de iure person. cap. 1. 2. & 3. Cirago de regimine regul. part. 3. dub. 29. Azor tom. 1. instit. lib. 12. cap. 17. quast. 6. Fagundez in secundo Eccles. praecept. cap. 5. num. 16. Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 8. num. 20. Suarez tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 10. num. 3. Theophil. Raynaudus tom. 17. tract. de apostasia à relig. ordm. per tot. Thomas Delbene part. 2. de officio Inquisit. dubis. 236. Lezana tom. 1. part. 1. cap. 16. num. 12. Murga tom. 2. disquisit. tract. .. disput. 1. dub. 6.

Impugnatur haec assertio.

Sed pro dubitandiratione in praesentem assertionem ita argumentor. Apostatae ita sunt noxii, & nocivi Religioni, ut merito omnes Religiosi gaudere possint, quod in saeculo separati ab eorum consortio degant, ideoque nec requirendi, nec retrahendi sunt, siquidem bonum commune monasterii labefactant, & ideo praefendum est bono singulari apostatae, quod significavit sanctus Bonaventura in lib. quast. circa regul. sancti Francisci, quast. 14. ubi loquens de tali Religioso inquit: Si Deo permitente talis seipsum eiecerit, gratia sunt agenda Deo, non quia ille peccavit, sed quia ovis suus à pestifera contagione liberavit: minam abscondantur qui vos conturbant, scilicet puritatem vestram, pacem, & sanam. Ergo minus rectè in praesenti docetur, cogendos esse apostatas à Religione redire ad Monasterium, habitumque reassumere. Augeretur haec dubitandi ratio eo, nam si iure communi possent Praelati regulares Monachos apostatas retrahere, & carcerari mancipare, frustra id concederetur specialibus privilegiis quibusdam Religionibus, argumento legis unice, Cod. de thesaur. lib. 10. Sed facultatem excommunicandi, & carcerandi apostatas legimus concessam Fratrib. Minoribus ab Innocentio VIII. his verbis: Generalis, & Provincialis minister, & custodes, & ceteri Fratres Ordinis Minorum possunt apostatas, & insolentes d. Ordinis excommunicare, ligare, & capere, etiam carceri mancipare, invocato, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Quod privilegium, & aliud simile Clementis IV. referunt Castarrubios in compend. privileg. Mendic. num. 4. Rodriguez tom. 1. 99. regul. quast. 3. art. 6. & simile privilegium concessum Fratrib. Carmelit. refert Choppinus lib. 2. monast. titul. 1. num. 38. igitur quia iure communi non licet Praelatis Religionum apostatas carceri mancipare.

De apostasia à Religione.

Qua dubitandi ratione non obstante vera est praesens assertio, pro cuius expositione, omissis quae de Monachis fugitivis adduxi in cap. final. de regul. sciendum est, quod licet rideant hi, quibus omnia sacra ludibrio sunt, apostatas dici Monachos, qui Monasterium deseruerunt, verius tamen est, quod exemplo eorum qui discedunt à fide Catholica, etiam desertores religiosi militiae rectè apostatae dicuntur. Concil. Tol. 4. can. 54. ibi: De his qui ex Monachis, pravariatores laici facti sunt, quod si admoniti non revertantur, ut verè apostata coram Ecclesia anathematis sententia condemnentur. Arelat. 2. can. 25. Hi, qui post sanctam Religionis professionem apostatant & ad saeculum redeunt. Goffridus Vindoc. lib. 2. epist. 4. De Clericis quidem dicimus, qui & religionis habitum abiecerunt, & in ipsa apostasia diu morantes, illicitis se contagionibus commiscuerunt. Notavit Bosquetus ad Innoc. III. lib. 2. epist. 94. Apostasia haec committitur per defectionem à statu Religioso per substantia vota inito: quae tamen defectio sufficiens sit, non con-

stat apud Doctores, ut videre est ex traditis à Ricciulo d. lib. 7. cap. 1. & 2. Gibalino dict. cap. 3. §. 2. Theophilo dict. tract. de apost. ex quorum veteri doctrina sequentes casus sunt distinguendi. Primus est, cum quis manens in Religione, & cum ipso habitu proponit, & profert se amplius nolle manere in Religione, adhuc enim apostata non est, ut docet Nauarr. ad hunc titul. consil. unio. num. 4. Exigitur enim, ut recessus fiat non proposito tantum, & voluntate, sed etiam de facto à Religionis sepris: quo nomine intelligitur totus ambitus domus religiosae, etiam horti, ut docent Lessius lib. 1. de iustit. cap. 41. num. 109. Fagundez in 2. praecept. lib. 8. cap. 5. num. 1. Secundus casus est, cum quis egressus est à sepris Monasterii, retento tamen habitu. Et negarunt tantum recessum illum sufficere ad apostasiam, Nauarr. ad hunc titul. consil. 10. Calderin. consil. 1. de apostatis, Grafis p. 1. decis. lib. 3. cap. 26. n. 10. et si parum sibi constans cap. 27. nu. 7. & alii relati à Ricciulo d. cap. 1. sed nonnulli asseruerunt, similem recessum etiam cum abiectione habitus non sufficere, nisi fiat animo nunquam redeundi ad Monasterium: ita Ricciulus supra, Cajetanus in summa, verbo Apostasia. Et certè qui retento habitu religioso fugit ad saeculum animo ibi haerendi, propriè, & simpliciter est apostata, ut pluribus relatis docent Suarez d. lib. 3. cap. 1. num. 13. & d. t. 5. à nu. 25. Tamburinus de iure Abbatum tom. 3. disput. 8. quast. 1. num. 12. Sanchez d. lib. 6. c. 8. num. 4. Azor p. 1. instit. lib. 12. cap. 17. q. 6. Valentia 2. 2. disp. 1. q. 12. p. 1. Theophilus Raynaud. tom. 18. fol. 170. quia nihil refert ad declinandam apostasiae labem, quod habitum quis retineat exterius, si reverà jugum animo excutiat eo perfecto modo, qui est apostasiae intrinsecus. Accedit & illa ratio, quia sicut habitus non facit Monachum, cap. porrectum, cap. ex parte de regul. c. consilium, qui Clerici vel vovent. ita habitus conservatio non facit, ut quis censeatur intrà religionem esse. Nec interest, quod animum habeat redeundi, si per moram notabilem divagatio extra septa Monasterii fiat, ut docuit Tamburin. d. quast. 1. num. 1. nam retrocessio à statu Religioso per aliquod tempus notabile, est vera defectio ab illo statu, alioquin Religiosus, qui militiae nomen daret, reversurus ad Monasterium post aliquot annos, non esset apostata; quod nemo affirmavit, ut considerant Theophilus supra, cap. 1. Gibalinus dict. cap. 3. qui admittit hac sententia differentiam assignant inter apostasiam Monachi, & fugam, quam & nos agnovimus in cap. final. de regul. Manet ergo, apostasiam à religioso ordine, de qua in praesenti agimus, consistere in excussione jugi religiosi perpetua, aut aliquatenus notabiliter diuturna. Unde inferitur, transeuntem ad Religionem etiam laxiorem, non esse apostatam, ut probat Ricciulus dict. lib. 8. cap. 4. per totum: nec etiam eum qui desert habitum, sed opertum vestibus aliis, ut contra Ricciulum probat Theophilus d. cap. 1. Gibalinus d. c. 3. §. 2. consecr. 1. Similiter Religiosus ad triremes damnatus, si fugiat non animo vagandi, sed ut Pontificem, aliumve superiorem adeat, & quandam rationem ineat liberandi se à tam gravi supplicio, non creditur apostata, ut aliis relatis resolvit Gibalin. d. cap. 3. §. 2. consecr. 5.

Deinde sciendum est, peccatum hoc apostasiae à religioso statu adeo terribile, & horrendum esse, ut vis haerese excepta, aliud majus sit: praeterquam enim quod fordet labe sacrilegii, & conculationis primae fidei Christo datae iacundo statum

De gravitate huius apostasiae.

tum Religiosum, variorum etiam peccatorum colu-
lium secum continet, ut fuscè, & per partes pro-
bat Theophilus *d. tract. de apostasia, c. 7. 8. & 9.*
undè D. Augustinus *epist. 137.* testatur se, sicut ne-
minem in Ecclesia agnovit virtutibus micantiorum
iis, qui in Monasteriis degerent piè, & ex præscrip-
to legum sacrarum vitam exigerent; ita neminem
reperiisse vitiosorem iis, qui è Monasteriis defec-
cissent, & ad sæculum, cui calces illiserant, rever-
tissent. Verè ac sapienter sanctus Anselmus *lib. 3. epist. 13.* ad quendam in suo instituto labentem
Monachum dixit: *Nihil salubrius potuisti incipe-
re, nihil periculosius potes relinquere.* Et Petrus
Blenfensis *epist. 3.* ait: *Quid est claustralem redire ad
sæculum, nisi habitatorem cæli cadere in infernum?*
Plura de huius peccati atrocitate, & infamibus
confectariis concesserunt Turrianus *lib. 1. de vo-
ris monast.* Theophilus *d. rom. 17. tract. de apostasia,
cap. 8. & 9.* Undè cognoscitur, quàm impu-
denter horrida illa verba aëri infestando sufficien-
tia protulerit Vvicleffus, ut refertur in Conci-
lio Constantiensi *sess. 8. art. 35.* *Ingredientes Reli-
gionem, aut aliquem ordinem, eo ipso inhabiles sunt
ad servandum divina præcepta, & per consequens
ad perveniendum ad regna cælorum, nisi apostave-
rint ab eisdem.* Et similiter Marcus Antonius de
Dominis religiosus apostata, & fidei desertor eò
dementia prolapsus est, ut ex instituto probare
contenderit in *lib. 1. de Republic. Eccles. cap. 12. num.
44.* apostatam à religioso ordine nullà pœnà di-
gnum esse.

6.
De pœ-
nis apo-
stata-
rum.

Deindè ut ad pœnas apostatarum pervenia-
mus, sciendum est quod jure civili attentò, ut
cavetur *d. lib. 4. Basilic.* Monachus, qui monaste-
rium reliquit, & ad sæcularem vitam transit, mi-
litià, & honore, atque omnibus, quæ possidet,
nudatus, ab Episcopo loci & Provinciæ Præside
in Monasterium traditur, ad quod etiam pertine-
bunt bona, quæ ipsum habere contigerit: quod
si secundò Monasterium reliquerit, Provinciæ
Præfes ipsum retinet inter apparitores suos: & eor-
um titulo *cap. 4.* sancitur, quod servus factus
Monachus si deinde dimisso Monasterio ad sæcu-
lum redierit, propriæ, & antiquæ conditioni, ac
fortunæ tradatur. Et *cap. 19.* statuitur, ut filiifam-
ilias Monachi, qui aliàs exheredari non pote-
rant, sed ex testamento, & ab intestato succedere
parentibus poterant, si ad sæculum redierint, om-
nia eorum jura ad Ecclesiam, & Monasterium
pertineant. Refert Balsamon in *Nomocan. Phocii.
vini. 9. cap. 12.* Jure verò Canonico inspecto licet
durante apostasia excommunicandi sint apostatæ,
ut ad Monasterium redeant, ex variis Canonibus
suprà adductis, & interim irregulares sint, *cap.
final. 50. dist.* atque si ad sacros Ordines accedant,
suspensionem incurrant, ex præsentis textu; ta-
men purgatà apostasià per pœnitentiam, & recon-
ciliationem nullà pœnà afficiuntur: & licet non-
nulli excommunicationem latæ sententiæ aposta-
tis constitutam esse contendant, ut Azor *p. 1. instit.
lib. 12. cap. 17. quest. 6.* Rebuffus in *praxi, verbo
Apostata, num. 2.* contrarium tamen verius do-
cuerunt Suarez *de censur. disput. 31. sect. 6. num. 1.*
Sanchez *d. lib. 6. summa, cap. 8. num. 20.* Gibali-
nus *d. cap. 3. §. 4. num. 30.* Theophilus *d. tract. de
apostasia, cap. 13.* nam in *d. cap. 2. ne Clerici vel
Monach. lib. 6.* non agitur de apostasia, sed de te-
meraria habitus dimissione facta ad liberè evagan-
dum, etiam absque apostasia: & excommunicatio

statuta in variis canonibus suprà relatis, & in
Concilio Andegavensi, seu Turonensi celebrato
sub Nicolao II Anno 160. Præside Stephano
Cardinali A. S. L. *can. 10.* ibi: *Quicumque mona-
stica Religionis desertor inventus fuerit, à Regno
Dei, & à Christianorum consortio sicut apostata ex-
cludatur, & alienus existat donec respiciens dig-
nè pœniteat.* Ea, inquam, excommunicatio est
sententiæ ferendæ, ut per eam cogantur aposta-
tæ redire ad Religionem; sed dum reverti fuerint,
pristinæ communioni restituantur. Alii etiam vol-
unt, apostatas ipso facto juris infamia notari;
ex *cap. alieni 2. q. 7.* sed ibi de omni apostasia agi-
tur, etiam quæ est à fide, nec inuritur pœna in-
famie ante sententiam judicis. Verùm tamen est,
apostatam infamià facti notari, ut docuit Petrus
Blenfensis *epist. 86.* ibi: *Enorme dispedium tue o-
pinionis aquanimiter tolerare non possunt; factus
enim es fabula in Clero, & in plebe ludibrium: pru-
rientium deservit in te linguarum procacitas, & qui
te comedunt non dormiunt: si te laveris nitro, &
multiplicaveris tibi herbam borith, non auferetur à
te macula pravariationis tue: verum tamen non re-
putas injuriam damnum fame* Deinde Rebuffus in
*praxi, tit. de dispens. cum regular. Oldradus consil.
184.* docent apostatas etiam respicientes perpetuò
inhabiles manere ad beneficia, & dignitates
Ecclesiasticas, moti auctoritate textus in *Clemen-
2. de vita & honest. Cleric.* Sed licet ea pœnà à Cle-
mente in eo textu non satis expressè statuat, ta-
men rationi valde consentaneum est, ut hujusmodi
desertores, etiam respuerint, à beneficiis, & digni-
tatis Ecclesiasticis arceantur, ut egregiè expres-
sit Sanctus Augustin. *epist. 73. ad Aurelium,* relati-
tus à Gratiano in *cap. legi 16. quest. 1.* & in Con-
cilio Ravennat. *rubric. 22.* decernitur Apostata-
rum à Religiosis ordinibus inhabilitas ad digni-
tates quasque Ecclesiasticas, & beneficia. Tan-
dem alii ex eo, quod Concil. Trident. *sess. 25. de Re-
gul. cap. 29.* statuatur eos, qui intendentes professio-
nem suam nullam esse, recedunt à Religione di-
misso habitu, puniendos esse ut apostatas, & nullo
Religionis suæ privilegio potiri debere; inferunt
nullum à Religione apostatam gaudere Religio-
nis suæ privilegiis: sed non rectè id deducunt ex
eo textu, siquidem in pœnalibus nulla extensio fit,
imò etiam durante apostasia desertor fruatur privi-
legiis Religiosi, quia per apostasiam non desinit
esse Religiosus: & ita privilegio fori gaudere; nec
à Judice sæculari puniri posse, post longam dispu-
tationem docuit Auendanno *de metu lib. 2. cap. 10.
num. 70.* illis tamen apostatis à Religioso statu pe-
culiari pœnæ ex indultis, & privilegiis Apostoli-
cis religionibus concessis injunguntur, ut refert
Rodriguez *tom. 1. q. 9. regul. qu. 30. art. 6.* & si illi
matrimonium contraxerint, puniuntur per In-
quisitores hæreticæ pravitatis. Ob solam autem
apostasiam eorum jurisdictioni non subsumunt, ut
resolvunt Bordonus *tom. 1. sacri Tribun. cap. 9. sect.
2. num. 27.* Salelles *tom. 1. de mater. Tribun. lib. 1.
cap. 12. regul. 108.*

His suppositis ratio præsentis assertionis, qua-
re videlicet Prælati possint Monachos apostatas
retrahere, & carceri mancipare donec habitum
reassumant, provenit ex eo, quia quilibet potest
propria auctoritate rem suam, ubicunque illam re-
pererit, vindicare, *l. si quis vi 17. §. differentia, ff.
de acquir. possess. & servum fugitivum dominus
capere poterit ubicunque fuerit repertus, l. 1. §.
per servum, ff. eod. vini.* quod etiam docetur de
ancilla

7.
Trahi-
tur ra-
tio det-
dendi.

